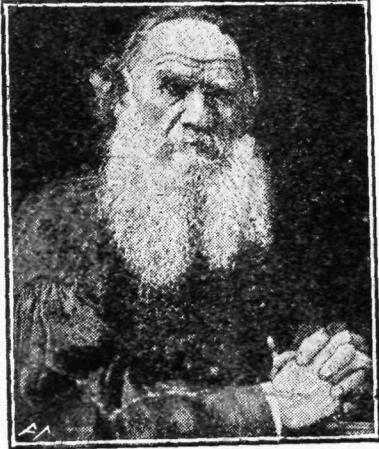

S. Μουσούρης.

Λέων Τολστόη

Ο ΤΟΛΣΤΟΗ

ΖΩΗ του μεγάλου φιλοσόφου έτελείωσε μὲ ξνα τραγικώτατον ρωμαντισμόν.

“Η φυρή του, είχε τὰ στοιχεῖα μυθιστορηματικῆς περιπετείας μὲ τὴν ράβδον του ἀναχωρητοῦ καὶ τοῦ ἔξορίστου μία νύχτα ἔφυγε ἀπὸ τὴν Γιασνάϊα-Πολιάνα, κρυφὰ εἰς ξνα μοναστήρι καλογραιῶν. Καὶ ἐπειτα ἡ ἀρρώστια, τὸ παραλήρημα, τὸ χαροπάλαιρα, στοὺς κάμπους. Καὶ ἐπειτα ἡ ἥρωϊκὴ ἀρνητίς του, ν' ἀποκηρύξῃ τὰς ἀρχάς του καὶ νὰ συνδιαλλαχθῇ.

“Η φυρή του Τολστόη είναι τὸ ζενειρον ὄλοκληρος τῆς ζωῆς του ποὺ πραγματοποιεῖται ἐπὶ τέλους, μέσα εἰς τὸν πυρετὸν τῶν τελευταίων ἡμερῶν του.

“Η φυρή του, ποὺ ἔχωρεσ καὶ ἔζησε δληγ τὴν θλίψιν καὶ τὸν πόνον τῶν ταπεινῶν καὶ τῶν βασανισμένων, καὶ ἐπλαστε ἔνα ιδανικὸν, ἀπραγματοποίητον ἀλλ' ὀρατὸν, κατηρθωσε, συγκεντρώνοντας δλας τὰς ἐπιλοίπους δυνάμεις τοῦ γεροντικοῦ σαρκίου, νὰ σβυσθῇ μέσα εἰς μίαν γλυκεῖαν ἀπάτην.

Πατὲ δ θάνατος δὲν μὲ συνεκίνησε τόσον,

ὅσον τὰς ξημέρας αὐτὰς ποὺ ἀγαπόφευκτος πιά, ηλθε νὰ διακόψῃ τὸ ἔργον μᾶς μεγάλης ζωῆς.

Ο Τολστόη είναι ίσως δ μόνος ποὺ τόσο πονετικὰ ἐνεβάθινε εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξίην. Αδύνατον είναι ἐκεῖνος ποὺ ηθελε διαβάσει τὰ ἔργα του νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ στὰ πρόσωπα ποὺ δμιούσην καὶ κινοῦνται ἐκεὶ μέσα, ἔνα δικό του γνώριμο, ἔνα φίλο, μίαν ἀδελφή.

Βέβαια ἔγώ δὲν μπορῶ καθόλου νὰ κρίνω τὴ φιλοσοφία τοῦ Τολστόη. Ἐγὼ μόνον τὴν ψυχὴν τοῦ Ρώσου συγγραφέως, ποὺ τόσο γνώριμα διηλεῖ στὴν ίδική μου ψυχὴ, εἶδα καὶ ἐθαύμασα. Όμορφηγε δλα τὰ ταπεινὰ ποὺ ἐφώτισε καὶ ἐθέρμανε. Ἐκαμεν εὐγενικὰ δ, τι ηγάπησε καὶ αἰσθάνθηκε. Ο Μουζίκος δὲν είναι πιὰ δ ἀγροτικὸς χωρικὸς ποὺ δυσλικὰ καὶ σᾶν κτῆνος είναι σκυμένος κάτω ἀπὸ τὸ βαρὺ χέρι τοῦ Δεσπότη. Είναι δ ἀνθρωπός, δ βασανισμένος ποὺ πονεῖ καὶ αἰσθάνεται. Ή γυναῖκα ποὺ θὰ κυλισθῇ στὸ βρόβορον τῆς διαφθορᾶς δὲν φέρει καμιμίαν εὐθύνην. Ο Τολστόη μᾶς τὴν παρονισάζει πάντοτε ὡς τὸ ἀγγὸ θῦμα τῶν ἐκάστοτε περιστάσεων.

Καὶ ξεχωρίζουν ἀπὸ δλούς τοὺς θαυμασίους τύπους του δύο γυναικες ποὺ παραπάνω ἀπὸ δλα, μᾶς δείχγουν πάσον δ Τολστόη εἰχε γνωρίση τὴν πολύτροπον γυναικείαν ψυχήν.

Η «Αννα Καρενίνα» τοῦ δμωνύμου μυθιστορήματος, καὶ ἡ Μασλόδα τῆς «Ἀναστάσεως».

Η «Αννα Καρενίνα» δὲν είναι δ κοινὸς τύπος τῆς φιλαρέσκου γυναικὸς ποὺ δίδεται εἰς τὸν τυχόντα κομψεύδμενον ποὺ συναντᾶ. Είναι ἡ θερμὴ φύσις ποὺ ξυπνᾷ σιδηρῷ πρῶτο κάλεσμα τῆς Ἀγάπης, ἐπειτα ἀπὸ μίαν ἀφύσικη καὶ ἀναγκαστικὴ συγκράτισιν κοντὰ εἰς ξνα σύζυγον ἡλικιωμένον καὶ ψυχρότατον. Καὶ ὡς νὰ μὴ ἔφθανε ἡ μεγάλη αὐτὴ δικαιολογία ποὺ τῆς δίδει δληγὴ φύσις μὲ τοὺς ἀπαραγράπτους νόμους της, ἡ «Αννα Καρενίνα» γεμάτη ἀπογοήτευσι καὶ μετάνοια πέφτει ἔνα βράδυ στοὺς τροχοὺς τοῦ σιδηροδρόμου. Καὶ ἔρχεται ἡ Μασλόδα τῆς «Ἀναστάσεως» ἡ ντροπαλὴ κόρη ποὺ ξεγελίεται ἀπὸ τὸν ἀρχοντα καὶ κύριο της καὶ κατόπιν ἐγκαταλείπεται. Περνᾶ δλα τὰ στάδια τῆς διαφθορᾶς καὶ τὴν ξαναθρίσκομεν εἰς τὴν φυλακὴν κατηρθωμένην ἐπὶ κλοπῆ. Τίποτε πιὰ δὲν τῆς ἔμεινε ἀπὸ τὴν παληγὰν χαρούμενη κοπέλλα ποὺ γνωρίσαμε. Ἀλκοολική, αὐθαδιάζει εἰς τοὺς φύλακας, καὶ μᾶς ἀφήνει νὰ διακρίνομε σὲ κάθε στιγμὴν τὴν διαφθορὰν καὶ τὴν ἐξαχρείωσιν ὅπου κατήντησε. Άλλα πόσον ἀληθινή καὶ συμπαθητική μᾶς είναι μ'

δλην της τὴν ἀθλιότητα καὶ ἡθικὴν κατάπτωσιν. Ἀκόμη συμπαθητικότερη, δταν ἔρχεται δ πρίγκηψ Νεκλιάδωφ, δ ἄνθρωπος τῆς καταστροφῆς τῆς, ἔτοιμος νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα του, καὶ νὰ τὴν νυμφευθῇ. Μπαίνει στὸ κελί τῆς κρατουμένης καὶ ἀρχίζει νὰ τῆς διμιλεῖ· δημιώς φρίκη. Τίποτε δὲν ἀνευρίσκει ἀπὸ τὴν σεμνήν καὶ ἀνήξερη κόρη τῆς ἀλλοτε. Τὰ χρόνια τῆς ἀμαρτίας ποῦ πέρασαν ἀπὸ πάνω τῆς τὴν ἔκαμψαν ἀγνώριστη. Στὴ πρόταση του τὸν κυττάζει μ' ἀναίδεια, καὶ δταν τῆς ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀπόφασιν του, ἔκεινη μ' ἔνα φρικτὸ τραγικὸ γέλοιο τοῦ ἀποκρίγεται:

— Δὲν μοῦ δψείλεις τίποτε. Μοῦ ἔδωσες τότε δέκα ρούδλια, εἰμεδά ἔξοφλημένοι.

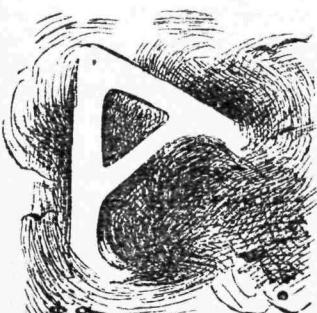
Ἐτσι γιὰ δλες ἐμάς τὶς γυναικες δ Τολστόη εἶνε δ βαθύτερος ἔξιγνιαστῆς τῆς γυναικείας μας ψυχῆς. Ἐνῷ δλοι μᾶς κρίνουν σύμφωνα μὲ τὰς ἀτομικές των μὲ τὰς γυναικας περιπετείας, δ Τολστόη μόνος ἀντελήφθη πῶς αἱ πράξεις μας καὶ οἱ διαλογισμοὶ μας ρυθμίζονται πάντοτε σύμφωνα μὲ τὸν ἄνθρωπον ποὺ θ' ἀγαπήσωμεν.

Γι' αὐτὸ μὲ μιὰ θερμιστάτη συγκίνησι παρακολουθοῦσα τὴ τελευταία σκηνὴ τῆς ἑσωτερικῆς τραγωδίας τοῦ Τολστόη. Ο νοῦς μου συνώδευσε τὰ κλονούμενα βήματά του ἀπάνω στὰ χιόνια τῆς Ρωσικῆς γῆς καὶ ἡ καρδιά μου ἐθλίβη, γιατὶ τόσο ἀργά, καὶ τόσο ἀνώφελα, ἔξε κίνησε νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ὄνειρό του. Ο θάνατος μεσοστρατὶς τὸν ἐπρόλαβε. Ολαὶ αἱ τελευταῖαι χειρονομίαι θαυμάσια ἦσαν κανονισμέναι ἀπὸ τὴν Μοιραν, διὰ νὰ κορυφώσουν τὸν οίκτον καὶ τὸν ἔλεον. Κάποιο Σαιξῆρειο χέρι ἔχωρισε τὰς πράξεις, διέγραψε τὰς σκηνὰς, ἔβαλε εἰς τὸ στόμα τοῦ ἥρωος τὰ ἀπαραίτητα δραματικὰ λόγια, ἐπενόησε τὰ ἐπεισόδια, τοὺς διαλόγους καὶ τοὺς κομμοὺς, καὶ δλα αὐτὰ εἰς μίαν φρικιαστικὴν σκηνοθεσίαν: Χειμῶνας, μεσάνυκτα, καὶ μέσα στὴν νεκρικὴν σιωπὴν τῆς μεγάλης βροείας νύκτας, ἔνας γέρος, μὲ κυματίζουσαν τὴν κατάλευκον γενειάδα, προχωρεῖ, φωτιζόμενός ἀπὸ τὴν ἀσθενῆ λάμψιν ἔνδος μικροῦ φανοῦ, ποῦ κρατεῖ πρωπορευόμενος ἔνας πιστός ὑπηρέτης.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΛΟΗΝΑΪΚΗΝ ΖΩΗΝ

ΒΡΟΧΗ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΥΤΗ ἡ βροχὴ τοῦ Νοεμβρίου μοῦ ἔνθυμίζει τὸ κλάμιδα τῶν μικρῶν κακομαθημάτων νων παιδιῶν, ποῦ πεισμώνουν καὶ κλαίγε πέντε ὥρες γιὰ ἔνα παιχνίδι ποῦ τοὺς ἔταξαν. "Οταν ἀρχίσῃ,

δὲν παύει. Καὶ ἂν παύσῃ, θὰ ξαναρχίσῃ μετὰ δύο τρεῖς ώρες. Καὶ τὶ σπαραγμός! Ηερί-εργος ἴστορία καὶ αὐτή. Κάθε χρόνο αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἡ Φύσις παθαίνει ὑστερικὸς παροξυσμούς. Καὶ ἀρχίζει τὰ κλόμπατα. Τὰ δένδρα κομματιάζονται, τὰ δάση χαλοῦν τὸν κόσμον ἀπὸ τοὺς γογγυσμούς, οἱ χειμαρροὶ καὶ οἱ ποταμοὶ γεμίζουν τὰς ἐρήμους ἐκτάσεις μὲ τὴν βοήν τους, οἱ κορμοὶ ἀναστενάζουν καὶ τὰ ἀδύνατα στελέχη, ἀφυλλα καὶ ξερά, σέργονται ἀπὸ τὸ θολὸν ρεῦμα, ποῦ ἀφηνίζει αἴφνης καὶ ὑπερπηδᾷ τοὺς φράκτας.

Εἰδα μίαν γωνίαν κήπου προχθές. Τὶ καταστροφή! Ο ἀνεμος καὶ ἡ βροχὴ εἶχαν ἀφανίσει τὸ φύλλωμα. "Ενας πάγκος καὶ αὐτὸς σπασμένος. Ποῦ θὰ καθήσουν τώρα αἱ ἄνθρωποι, ποῦ ἔχουν κάτι νὰ εἰποῦν μόνοι καὶ σιγά; Οὔτε ἔνας κλάδος γερός. Δύο θεσιθῆραι σπουργίται ἔγγριζαν μίαν ὥραν διὰ νὰ εὕρουν κάπου νὰ καθήσουν. Καὶ ἐπὶ τέλους κατέληξαν εἰς μίαν καπνοδόχον.

Τὶ τρέλλα! Νὰ καταστρέψῃ μόνη της ἡ Φύσις δ, τι ἔδημοισύργησε. Κυττάξατε αὐτὸ τὸ λιλὰ πραγματάκι, ποῦ κολυμβᾶται εἰς τὴν λάσπην. Εἶνε ἔνας μενεκές. Διὰ νὰ κατασκευασθῇ εἰργάσθησεν δλα τὰ ἀδρὰ καὶ τὰ αἰθέρια· ἐστάλαξεν ἐπάνω εἰς τὸ χθύμα ἡ ἀσημένια σταλιὰ τῆς δρόσου· ἐπειτα μία χρυσὴ ἡλιακὴ ἀκτὶς ἐγλύστρησεν ἐκεὶ ἐπάνω· ἐπειτα ἐπέρασε πολλὲς φορὲς ἡ βελουδένια πνοὴ τοῦ ἔστρινου δειλινοῦ· καὶ ἔτσι ἔγεννηθη καὶ ἐμεγάλωσεν δ μενεκές. Πόσοι κόποι, πόσαι ἀγρυπνίαι τῆς αὔρας, ἡ ἐποία ἔξενυκτοῦσε γιὰ νὰ τὸν νανούριζῃ, πόσαι φροντίδες καὶ πόση στοργὴ τοῦ ἥλιου! Καὶ τώρα ἔρχεται ἔνας ἀνεμος καὶ τὸν κυλᾶται εἰς τὴν λάσπην!

Ἡ Φύσις ὥρισμένως δὲν εἶνε καλὰ τὸν Νοέμβριον. Επιμένουν πολλοὶ δτι εἶνε ἀπλῶς λυπημένη. 'Άλλ' αὐτὸ δὲν λέγεται λύπη, λέγεται μᾶλλον νευρικὸς παροξυσμός.

Καὶ δημος, τὶ τὰ θέλετε... Καὶ ωργισμένη εἶνε ώραία. Καὶ δταν δημιουργῇ καὶ δταν καταστρέψῃ, εἶνε ώραία καὶ μεγαλοπρεπής. Σπάζει ἔνα κλάδον διὰ νὰ μᾶς δώσῃ μίαν νέαν εἰκόνα, κομματιάζει τὰ δένδρα διὰ νὰ δψώσῃ τοὺς σωροὺς τῶν φύλλων καὶ νὰ μαχεύσῃ μὲ τὴν γογγιτάν τοῦ λυπημένου καὶ σιωπηλοῦ δάσους, σκοτώνει τὰ ρέδα διὰ νὰ ξαπλώσῃ γύρω μας τὸ μελαγχολικὸν ποίημα τῶν πεθαμένων λουλουδιῶν.

Δημιουργεῖ διὰ νὰ καταστρέψῃ, καταστρέψει διὰ νὰ δημιουργήσῃ.

Τ. ΜΩΡΑΙΤΙΝΗΣ

* * * * *

"Η ἡθικὴ εἶνε γοητὰ κυρίᾳ πληκτικὴ, τὴν δπολαν, δλοι χαιρετοῦν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἀκούει.

*

"Οταν μια γυναικα εἶνε δμορφη λ'ε δτι εἶνε ἀνόητη. δταν εἶνε ἀνόητη λέτις δι εἶνε καλή, δταν μια γυναικα εἶνε καλή δὲν μιλοῦ διόλου γι' αὐτήν.

*

"Οσον περιστότερον ἀγαποῦ τὰς γυναικας τδον δληγώτερον τὰς καταβατανον. "Οσον καταβατανον τὰς γυναικας τέσσον διηγώτερον τὰς ἀγαποῦν.